

ÓDA

a pécsi székesegyház felszentelési ünnepélyére.

Mester! mehetsz aludni. Kész a mű,
Es mint az Úr csodái, tiszta, hű,
Vonjátok félre a nehéz lepel,
Hadd lépjen már elő az ünnepelt.
Üdvözlégy Isten felszentelt laka,
Mit hit, remény ötvárukt raka,
S kilencszáz éves multunk tép vala,
A halhatatlanságnak záloga!

Egy ezredévi munka újra kész,
S tekintetünk a messze multba vész...
Ezrek szemébe ma örömkönyült,
Holott milliók keserve megkönnyült.
Uram! foglald el földi székedet,
S ha tán e hűtlen nemzet elfeled,
De visszatérve, kegyelmet esáve itt,
Feledd, irgalmas Isten, bűneit!

Ha pártviszály dúl, ellen tör reánk,
Pusztit a vész, vagy hadba indulánk,
Ha fegyverét elédbe rakja le,
Hallgasd meg őt, népeknek Istene!
Ki messze földről elzarándokol,
Ki roskadoz a sors csapásitól,
Siratja ifju tévedéseit...
Oh! Istenem hallgasd meg könnyeit!

S Te nagy Maecenas! népünk esillaga,
Ki nap terhét viselte egymaga,
Kit Szentlélek adott Apostolul,
Kinek szemébe forró könyv tölul,
Ne hulljon könnyed mult keserveért,
Hazánk s a kor megadja a babért,
Neved idők homályin átragyog,
S visszhangozzák majd késő századok!

Mester! mehetsz pihenni. Kész a kép...
Egy ezred év, mely itt eléakbe lép.
Mit egykor alkotának ósapák,
Mélto utódok újra alkoták,
Üdvözlégy, Isten felszentelt laka,
Mit hit, remény szent fészkeül raka,
S kilencszáz éves multunk tép vala,
Egy szebb jövőnek fényes záloga!

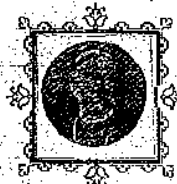
*) Baró Schmidt Frigyes meghalt 1891. jan. 23.

Dr. Rézbányai József.

A NAGY MŰ MEGTEREMTŐJE, DR. DULÁNSZKY NÁNDOR

PÉCSI MEGYÉSPÜSPÖK.

Ő-Felsége a király valóságos belső titkos tanácsosa, a Ferencz József jeles rend-nagykeresztese, a hittudományok bekebelezett tudora, a műemlékekre felügyelő bizottság tagja, az irodalom és szépművészetek lelkes barátja és párfogója, stb. stb.

A nagyok alakját lerajzolva látni lélekemelő, de a nagy férfiu vonásait megrajzolni nehéz. Ki pillant be a lélek belső világába?

Ki tudja, a nagyokat minő nagy elvek vezetik? S a profán tömegnek oda vetni egy szent nevet, a melyhez egy félszázadnak sikereiben és diadalmaiban gazdag töfénelme fűződik, kegyeletlen és hűtlen arulás.

De a haró után megkoszorúzni a hőst és a lantnak húrjára venni a bajnokot, hazafias és méltó vállalkozás. A köteles elismerés hangját szólaltatja meg a hálás kegyelet és a méltó köszönet adóját rója le a felbuzduló nemzedék.

Kész örömmel tesszük le a koszorút a nagy pásztor-nak lábai oé!

Vagy tizenkét év előtt Budapesten, egy köpenybe burkolt alak igyekezett a Dunapárt felé; utána egy idősebb egyházi férfi sietett, iparkodván őt elérni.

— Adjon Isten! — öcsém uram! — kiált az utóbbi, A megszólított könnyed méltósággal és szeretetreméltó arccal viszonozza az üdvözlét.

— Hát kihez vágyon szerencsém? kérdi ismét az idősebb.

— Reverendissime! én pécsmegyei pap vagyok — szót magas eleváncsiával és szerényen a kérdézet. — Ugy hiszem Molnár János ó nagyságához van szerencsém — folytatja tovább.

— Igen, én az vagyok. Hát kégyed?

— En Dulánszky.

— Ah! bocsánat. Méltóságos Uram, nem ismertem meg, — úgy beburkolózott, és olyan fiatal —

A főpap pedig egészen haldognak érezte magát, hogy ilyen

sikerült napja volt. S ez jellemzi a nagyokat. Szeretnek kisebbnek látszani a valónál.

De vonjuk félre egy pillanatra a nagy férfiú gyermekkoráról a lepett s szálljunk vissza lélekben a múltba.

Dulánszky Nándor született 1829. okt. 19-én Esztergomban. Már születése is jó omennel bírt. Minden körülmény oda mutatott, hogy a gyermekben legtöbb öröme lesz szüleinck. Nem volt az első, de kezdettől fogva a legkedveltebb fiú. Vallásos érzületű szülői már születésekor lemondottak azon előjogokról, hogy számára a családban hagyományos nevek közül választsanak, a fiú születése napja védőszentjének nevét kapta a keresztségben. És a ki már korán az ég által nagy dolgokra lón kismérvé, a család szűk körében is feltűnt testvérei között. Többször említi, hogy határozottságával, mint nagylelkűségével szülőit nem egyszer már gyermekkorában meglepte és a legkomolyabb dolgokban, testvérei, sőt szülei előtt bizonyos tekintéllyel bírt. Alivel a tanulásra nagy hajlama volt, kiképzetésére nagy gondot fordítottak.

Iskoláit Esztergomban végezte. Csakhamar elyált, hogy ő bir a családban legtöbb talentummal, és a mennyire föltümlták őt többi testvérei erős fejlett testalkattal, annyira kiemelkedett a kisebb természetű, vékony, szelíd és okos Nándor lelkétségei tekintetében a többi közül, s csakhamar nemcsak nagyszülőinck, a kik rendszerint a kellemes arcot és modort tekintik, hanem magának a családnak és testvéreinek is kedvence lón. E családban, a melyben különben az Isteni félelem, vidámság, vendégszeretet oly áldásosan űralkodott, ismeretlen volt Jákob fiaiak vetélykédése és irigykedése egymás között. Habár testvérei jól látták, hogy Nándor minden tekintetben kiváltságolt és az általános kegyelt, távolról sem kárhoztatták az egyiptusi József sorsára, sőt féltve őrködtek felette, a mi az életben ugyanezestíriának fordul elő. Melllette még egy nővére, a szelíd, bájos Riza, részesült ily kiváló figyelemben, a ki azonban legszebb virágkorában elhalt.

Bizonyítványai mindig a legjobbak voltak, és nem csupán a családi körben, de sokkal szélesebben is kezdett szállongani felőle a jóslat, hogy Nándorból kiváló ember lesz. Atyja, a jókedvű, s minden ízében magyar gazdatiszt, a ki előbb nevelő, majd uradalmi tiszt lón a Sándor grófok birtokán, s ki nyíltszívűségével, midőn egy jelentéktelen, csekély eset miatt maga jelentkezett és vádolta magát az öreg grófnál, kijelentve, hogy azzal bünteti magát, miszerint lemond szerencséséről és távozik, annyira megtudta nyerni jellemességével a grófok bizalmát, hogy őt épen nem bocsájtották el, hanem a legfontosabb uradalmi tisztséggel jutalmazták, mely pályán fokoz-fokra emelkedett, — kedvelt fia jövőjéről titokban nem egyszer álmódott. . . Ő is látta, nem álmában, de fényes nappal, hogy fia előtt kinn a földön többi testvéreinek nem kéve, de ők maguk és sok ezren hajtogatták magukat . . . de ne zavarjuk őt kegyeltes ábrándjaiban. . . A szülei legszentebb terveit, diszret álmát zavarni bűn. Annyi bizonyos, hogy a derék tisztartó Nándor fiáról sokat gondolkozott, sokat várt tőle és mint az csemények ma igazolják, nem is csalatkozott. De előre meg volt írva a sors könyvében róla: „magna lia patrare et pati.”

Az iskolázatásra való tekintetből legtöbbet tartózkodott az ifjú Nándor Esztergomban és Budán. Majd a kis, élénk Bajnán töltötte, szüleinél, az évenkénti szüneti időt. Ott volt akkora 40-es években, a kis, alig 2000-nyi, tisztamagyar lakóvá bíró helységben, a boldog emlékü Simor, egykori primás, akkor püebős, a kinek a 13—16 éves fiú gyakorta szolgált az oltárnál, s úgy komolyságával, mint különösen kitűnő bizonyítványával annyira megkedvelte magát, hogy attól fogva a hallhatatlan emlékü főpap le nem vette jövevő kezét a gyermekről egy pillanatra sem, s a mint ő fokoz-fokra lépett előbbre a hierarchia lépcsőzetén, úgy követelt legkedveltebb favoritája számára is helyet előbb az oltár számolyánál, majd a legmagasabb fokon is, a püspöki méltóságban. Simor és Dulánszky neve elváhatlanul összeforrt. Jellemek s természetök sok tekintetben találkoztak, még szokásaikban is nem egy hasonló vonás akadt, a mi az eles megfigyelő szemét már az első pillanatra magára vonta. De Simor primás érdesebb és demokratikusabb volt,

Dulánszky, a főpap, végig sima, nyájas, elegans, leereszkedő arisztokrata, a demokratismus legkedvesebb vegyületeivel.

Simor már 1846-ban az esztergomi papnevelő intézetben látjuk. Mint esztendői csillag nagy pártfogója előtt es jelzi mindenütt útját. Nemsokára ott pillantjuk meg az ifjú levitát is a legkitűnőbb tanulók élén. De nagy idők voltak azok!

Az ifjúkor derekán nehéz határozni. Nem, miatha nem érezte volna az ifjú határozottan, hogy Istene, hanem mert a lelkesedni tudó kebel, a mely nagy dolgokat lón művelni, előbb herculeszi harcot — viv a válóuton, mielőtt a pályát végérvényesen megválasztaná. Minden jelesnek óriási küzdelmébe kerül vágyait és ábrándjait elfojtani, hogy kiforrtan és átszellemülve a küzdelemtől, azzá legyen, a mi és a mivé a Gondviselés képezi akarja. Az ifjú Nándornak is voltak tervei és ábrándjai. Harci dicsőségről, vitézségről, hazaszeretetről álmódott. És midőn fölhevülten, lánggal szelid szemében rokonai elé lépett, ezek nem is voltak készen a feleletre. De Isten nem oly könnyen enged ki kezéből választottait. Jétékony neamtól némes és vallásos lélkületű nagynénjét, kit szeretetreméltóságáért mindenki csak „Julí néni”-nek nevezett, küldötte el hozzá a döntő pillanatban. A jó néni behízegő hangján, melynek senki sem tudott ellenállni, csak ennyit mondott, könnyes szemekkel:

Nándorkám, légy te csak az Úr katonája! és egy csókot nyomva homlokára, átengedte őt sorsának. Ez döntött. A fiú pap lett, de még püspök korában is örzőangyalként állt mellette e tiszta, jámbor lélek, s aligha volt valaki e föld kerékességén, a ki érette annyit imádkozott, mint ő és a ki ép azért úgy tudta volna a főpásztorit hajlítani, mint a magas lelki tökélyvel megáldott nagynéni.

18 éves korában az ifjú levita, mint kitűnő tanuló, Bécsbe a Pázmány-intézetbe küldetett. Hogy mily feltűnő eredménnyel tanult, mutatják a levelek, melyeket előjárói váltottak érdekében esztergomi előjáróival, a melyekben őt, mint „pacatus, solid, buzgó és tanulni vágyó” ifjút a legmelegebben ajánlják. De semmi sem mutatja jobban a közbecsület, a melyben az ifjú pap részesült, mint azon „információ”, a melyet egy évvel idősebb társa és ductora, a mostani nagynevű egri érsek Ö-excellentiaja dr. Samassa József róla kiállított. E sorok írójának az a ritka szerenese jutott osztályrészeül, hogy ez okmányba bepillantathott. S valóban! néhez elfojtanunk a csodálkozás és hámulat kifejezését egy részről a felett, hogy egy alig húsz éves ifjúnak, a minő a nagynevű ductor volt, oly éles látása lehett, hogy növénydek-alatvalóját oly találólag jellemezte, másrésztől, hogy miként kellett magát annak viselnie, a ki oly dicséreteket érdemel, mint a minőt ott a fiatal papnövendék. A mennyire az ott megnevezett 6—7 növendék között (a kik ma majdnem mind magas egyházi állást foglalnak el) az összehasonlítás és párhuzam megvonható, levitánknak a legjobb információ jutott.

Ily alapvető múlt után, 1853. aug. 7-én Scitovszky primás által felszenteltétvén, néhány óra Ó-Budára küldött káplánnak. De jó csillagzata ezalatt az égen már hosszú pályát futott meg; Simor előbb tanár, majd érseki titkár, utóbb bécsi-augusztineumi igazgató s udvari káplán lón. Érdeklődését a kiváló ifjú iránt ekkor is megtartotta; mindig örzőangyalként vigyázott seá, hogy elchajója veszélyes útát ne vegyen és oly teret nyerjen, a hol hatalmas tehetségeit lehetőleg kifejtheti. 1852-ben Simor osztálytanácsos lón a vallás- és közoktatástügyi ministeriumban. Tehát Dulánszky, a ki a tudori vizsgálatok befejezése és tanulmányainak tökélyesítése végett Bécsbe, az Augustinumba küldetett, Mentorát már nem találta ott. De a hierarchia magaslatán gyorsan emelkedő jövevő keze azért oda is elhatolt, s mivel gyakori tudakozódásai után mindenkor azt kapta válaszul, hogy az ifjú kifogástalan, buzgó, szelid és igen tehetséges”, habár őt szemtől-szemben sohásem dicsérete meg; többször örömmel emlékezett meg róla és fennén magasztalta az illetékes körökben. Ennek hatása nem maradhatott el. Előbb ugyan budapesti káplán volt még az ifjú Dulánszky, de rövid idő múlva igen fontos állásra, a központi papnevelő-intézetben tanulmányi felügyelői tisztet hivatott meg, a mi rá nézve csak átmeneti állapot volt, mert nemsokára, miután a theológiából már Bécsben tudóra avattatott, előbb

helyettes; majd nyílv. tanár lón a budapesti egyetemen. Előbb a lelképásztorkodást, utóbb a dogmatikát adta elő. Nem ragaszkodott az akkori smétt még nagyon is tökéletlen és rendszertelen iskolai könyvekhez, hanem maga alkotta meg maga és tanítványai számára a részfontolat, a mi a tanítványoknak, mivel több fáradsággal jár, nem mindig szokott tetszeni. Ezért előadása is mindig kimért, világos és magyarázó volt, inkább, mint betanult, szónoki és kercesett. Tanítványai, a kik közül nem egy ma is alattvalója, árcsendezve emlegetik a benső viszonyt, mely közöttük Dr. Dulánszky tanár korában meg volt, s a mely előttük feleldhetetlené tette őt. Ekkor élte jelesünk igazi aranykorát. Mért mindenki szerette őt. Szerették rokonai, a kiknek szeme-fénye volt s a kikért hihetetlen nagy áldozatokat hozott; szerették kortársai, a kik között ő volt az universalis cliens; szerették önzedenül — bár irántuk szigorú volt — tanítványai. Talán csak egy faj volt, a mely nem szerette: irigyel. De ezek is elnémultak kifogástalan jellemre, mocsoktalan becsülete, és jó hűt messze felülmúló képességei mellett. 1862-től 1872-ig viselte a tanári tisztet. És a „quon dii odere“ próbáját fényesen kiállván, Isten őt nagyobb dolgokra hívta meg.

Dr. Dulánszky Nándornak a 60-as években oly fényes renomméja volt, hogy Simor ajánlatára, a ki nek a diésőség napja, 67-ben a primási méltóságra emeltetvén, magasán felsütött, — pártfogójának a ministeriumban utóda lón. 1872-től miniseri osztálytanácsos, egy év múlva esztergomi kanonok, másik évben választott püspök. Ettől fogva már oly rohamosan haladt előre, hogy alig élte bele magát egyk téren teendőibe, az isteni Gondviselés máris új, még terhesebb taret jelölt ki számára. Magaviseletével annyira meg tudta nyerni főbblvainak úgy, mint alattvalóinak szeretetét, hogy a merre csak látát tette, hódított.

Nevezetes mozzanata életében 1875. jul. 1. E napon nevezetett ki székesfehérvári püspökké. Fölszenteltesé napja ugyanazon év dec. 8. volt. S ez egyszersmind forduló pont is életében. Az addig kedves, vidám, nyájas pap, szeretetre méltó maradt ugyan, de rendkívül komoly lón. Egészen hivatásának ért. Lemondott mindenről, a mi azelőtt kedvesen foglalkoztatta és csak egy eszmének élt; a főpásztori hivatásnak. Ekkor domborult ki csak rajta életorsának jellemző jellegje: a „magnalia patrare et pati.“ De ő ezt sokkal szerényebben fejezte ki szabadon választott mottójában, mely ott diszlik minden okmányán és a melyet 16 évi főpásztorokodásának minden napján de nemcsak, — élete minden napjaiban megvalósítani törekedett, és a mi a legnagyobb érdem Isten előtt, meg is valósított. Hogy hány fiatal tehetséget karolt föl, hány érdemest nem engedett elkallódnai és elzúlnai, hány szegénynek kérését teljesítette, hányszor oldotta meg a legelvesztettebb, legbonyolultabb ügyeket úgy, hogy, ha egyiket büntetni kellett volna, a másikat jutalmazni, inkább megint köntött megjutalmazta, csak hogy Istennek mindkét félt megnyerje és a használható erőket más ténre vigye át, hol azok még érdemeket szerezhetnek.

Es mily jószágos szívé van! Sokat beszélhetne arról e sorok írója is, a ki örökké halás leend ama jótéteményekért, a melyeknek részese lón.

Alighogy elkezdé a hatalmas főpásztor messzemenő terveit kibontogatni, még csak épen hogy megyéje viszonyainak rendezését tervbe vette, máris még magasabb polczra emelte őt az isteni Gondviselés. És ezzel elérkezett a pontra, a hol Istennek nagy tervei voltak vele.

1877. jun. 27. Pécsre helyezte át a fejedelmi kegy. Ugyanazon év nov. 8. inthronizáltatott. Itt jó korán kezdett körültekinteni. Tetre vágyó lelkének, alkotó erejének tágas tér kinálkozott. Pécs már helyzeténél fogva is hazánk egyik legkiválóbb pontját képezi. Mindig nevezetes szerep volt hazai történetünkben. De püspökei Pécsnek jelentőségét még fényesebbé tették. Mikor dr. Dulánszky Nándor, pécsi püspök székelyét elfoglalta, civilizált, tudományos nívcaun álló, clerikális szellemben erősen kifejlett egyházmegyét talált. De ez még nem minden, a mire az ő nagyrahivatott lelke szomjazott. Az egyházat régi dicsőségében látni: ez volt az ő ideálja. Korán szemet szűrt neki az országos műkinésnek, a székesegyháznak elhanyagolt állapota. Láttá a minden jónak, nemcsak alkalmas, és mégis jórészt láttágon hevelő területumot az egyházmegyében. Sorra vette az intézkedéseket,

előbb a papnevelő, majd a tanítóképző-intézetet, a jogakadémiát, a leánynevelő-intézeteket, az énekiskolát. Senkinek sem szólt, hallgatott és tervezett.

Kortink nem annyira a leleményes észnek, mint inkább a jellembeli nagyságnak adja meg az alkatmerést. Es ez jól is van így. Mi sem kétesebb fogver, mint az ész, ha biztos, szilárd jellemre nem támaszkodik. Csak szilárd jellem és izmos akarat vezetheti jó végre a magasztos terveket. Kétes jellem a legnagyobb észszel is használni nem, csak ártani szokott.

Püspökünknek a patriarchális kornak nagy papái képezik eszmény- és mintaképeit. Nem sokat beszéltek, de tettek, alkottak. Ő sem szereti előre hirdetni, ki mi lesz? mi hogy lesz? Minő jeles- és sikerült dolog lesz? de soká érleli és azután megfontolva jól megteremt, mint Prometheus meggyújtja az anyagot és íflető lelkének egész erejével melegengeti, míg nem az élő alak előáll. És ha kész, mosolyogva fogadja a hódolatot. Igaz, nem egyszer kellett hallgatag szívósságáért kesertüségét, félreértést és homály nyegle kifakadásokat elfűrnie, mert hiszen ha nem állította volna előre elhíresztelni, hogy mi miért és hogyan lesz, hát akkor a székesegyház-építése körül sem merült volna fel az a kényes felszólalás, mert hiszen ma már minden józan gondolkozó igazat ad neki és a kik hibáztak, őszintén fájlatják, hogy félreértettek és vétettek ellene; de hát megvagyon írva róla: „magnalia patrare — et pati.“

Tekintetét, figyelmét semmi sem kerülte ki. Kezdette nagy alkotásait a székesegyházon. E végből beható tanulmány tárgyává tette az ügyet. Európai körutat tett és sokat virrasztott és imádkozott. Az arra termelt mestert báró Schmídt Frigyes személyében lelte meg. Keresett ő magyar művészeket is, sőt arra várt egy évig, de maga Trefort miniser, a kit ez érdemben felszólított; senkit sem boesájt-hatott rendelkezésére. A kiket hazánkban kaphatott, azokat mind alkalmazta is. Mert csak balgaság mondatta azokkal, a kik mondták is valaha, hogy nem patriota az, a ki annyi ezer embernek adott hazánkban életelmet, pártfogást, keresetet!

De e kérdést nem bolygatjuk, már rég tisztázva van.

Majd azután sorra vette a hatalmas reformator a papnevelő-intézetet, s a mire három jeles előde nem volt képes, egy kanonokja segítségével, megalkotta egymaga. E kérdést is behatóbban méltatni nem e szük keretű rajznak feladata. Elég annyit mondanunk, hogy a papnevelő-intézetet kibővítette, megkétszerezte nagyságát és új szellemet öntött bele. A hittudományi karon nem csekély módosításokat eszközölt.

Majd a tanítóképző intézetet vette szemügyre s ennek a sokáig tengeri kígyóként úszó amphibiumnak nembeli kiletét megállapította. De lesz még e kérdésnek atyiasabb és még sokkal nemesebb nom mondjuk megoldása, hanem befejezése is. Mert ő maga motu proprio felebb emelte és jobban rendezte a tanárok fizetését.

A jogakadémián is herculeszi munka-várt feá és hogy szeretettel és mégis elszántan oldotta meg feladatát, azt majd akkor látják be teljesen, ha utódának uralma bekövetkezik!

Jelesebb alkotása még az alapítványi hivatal, e némben nálunk első, mint centralizáció, a maga nemében megbecsülhetetlen és ma már példáját követik.

A nagy műhöz függetlenül méltó egyházi zenét hozott be. E czélból Gregorían-énekiskolát alapított, mely hazánkban szintén első és Európában is ritkítja párját.

A leánynevelés előmozdítására őt helyén állított az irgalmas nének vezetése alatt iskolát.

A népnevelésre kezdettől fogva nagy gondot fordított, sőt ez határozottan egyik fényoldala. A missziókat, egyleteket nagyban terjeszt, sőt, hogy papsága igazán Isten szíve szerint képződjék, nagy áldozattal, nyilvános exercitiumokat tartatott, melyben ő maga ment elő első sorban jó példával és mindenkit szóval, tettel buzdított.

Az egyletek legkedvesebb gondját képezik. Minden jó egyletnek barátja, de a nép egyletekitek első sorban buzgó ápolója és terjesztője. Ezek között is különösen és első sorban buzgón támogatja a középosztályi iparos-iffainak lelki megmentésére alapított Legény-Egyletet. Ha erről hall, máj az első szóra feldertül. Gyakran foglalkozik vele, tervet

készít és tanácsot ad, nagy pénzüsszeggel segélyezi. Ő tervezte pár év előtt tartott kiállítását és ő nyitotta meg. S hogy az egész egyházmegyében kellőleg szervezkedjessék, egyházmegyei elnöki tisztséget adott neki. Szintén egyik a legelsőnek a téren. Javítgatja és rendezi a szociális élet kérdéseit. Pár éve egyik körlevelében ezzel alaposan foglalkozott. Szerepe és hön ápolja az irodalmat. Rég nem volt a pécsi egyházmegyében annyi író, mint az ő idején. Az ifju leviták Szent-Pál-Társulatának ő második megalkotója. Többször megjelent gyűléseken, legutóbb meleg szavakkal serkenté őket az irodalmi küzdelemre. Kiadványai napvilágra juthatását ayagi áldozattal is előmozdította. A gymnáziumi ifjak irodalmi körében állandó alapítványt tett, hogy őket határozatosan lelkesítse és ösztönözze.

A püspöki nagy könyvtára kiváló gondot fordít. Neki magának is fejedelmi könyvtára van.

A lyceumi nyomat is restaurálta. A tudományok művelését nagyban sürgeti és a rég elhanyagolt tudori oklevél értékét hangsúlyozza. Minden téren doktorokat és tudósokat képeztet, a jogakadémián a művelődéstörténelem számára tanári széket állított, melyet maga honork. Első példa hazánkban. A theológián a patristika számára széket állított, melynek honoráltatásáról szintén gondoskodott. Már előbb a bölcsészetet behozta. Mindkettő — mondhatnók — Pécsen történt először az egész országban. A bosznita növendékek magyar szellemben való neveltetése végett a közoktatásügyi miniszterrel egyértelműleg intézkedvén, számukra

Pécsen állandó intézetet alapított. Ker. műarcheológiai múzeum alapját vette meg.

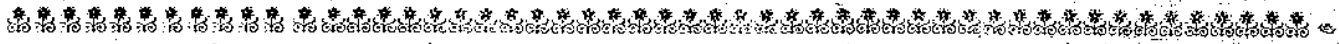
Részt vett minden jelentékegyebb mozgalomban. Rómába Bécsből kétszer utazott. Utójára részt vett a nagy római zarándoklásban.

Pénztárát jótékony cseleokra gyakorla nyitotta meg. Az aggpapok segély-alapjának ügyét első rendezte minden magyarországi püspök között és az ezek javára általa első rzbentett alapítványt 10,000 forint-ra egészítette ki.

Háromezer forintot adott a szegények házára. A Szegény-Együletnek 1882-ben 1288 forintot adott, azóta évenként rendszeren legalább 100 forinttal segélyezte, számtalanszor adott ily összeget a nőegyletnek és egyéb egyuleteknek. Legutóbb 3000 forintot küldött a városnak a templom-felszentelési és királyfogadtatási ünnepély lehető fényessé tételére. Tízezer forintot adott az apáczák iskolájára és gondja van rá, hogy minél előbb munkába vétessék!

A pádasdi püspök-lakot fejedelmi-karba helyezte és nagy áldozattal — vagy 20,000 forintot — pomás parkot alkotott!

Egy név járja be széles e hazát; Dr. Dulánszky Nándor, pécsi püspök nevé, a ki a nagy műnek megteremtője és ezzel nevének örök emléket állított!

ALKALMI KÖLTEMÉNY

A PÉCSI RESTAURÁLT DÖM FELSZENTELÉSI ÜNNEPELYÉRE.

Ebredjetek! ... A hajnal im az égen ...
 Korán felébredett amott a nap,
 Biborba öltözött s aranyba szépen,
 Oly fényesek ma mind a sugarak!
 Ünnepre ébredett ... ajkán mosoly,
 Az éj előtte szerteszét foszói,
 Már hí a hang: imára gyermekem!
 És messze száll az ősi bérceken ...

Ebredjetek! Már zúg az érezharang,
 Részket a lég, zendül az ős Mecsek,
 Ujongva száll a szó fenn és alant:
 Jó gyermekim sietve jöjjetek!
 Ma jö le újra nmj az ég Urá,
 Már készen áll e fényes hajloka ...
 Keresztséit na, ... kal illeti,
 És szinarany-sugába fűdelti.

Esetjeit s mi eszközi valának.
 Letette már az ilhetté művés.
 És szép füzérbe van, mit alkotának:
 Ipar, művészet és a fényes ész.
 Gollondva gyémánt és arany ragyog,
 Mint fenn az égen lángadó napok,
 Mind egybe van s az Urra vár csupán
 Miként a vad eped forrás utáni.

Bs hol van ő, a föld dicső királya?
 Az ember, a hívő, Eg gyermeke?
 Hol vagy? Siess, oltár elé borulva ...
 Áldd fel azt és szivedet vele!
 Oh! jöjj s alázva kérd az Eg Urat
 Foglalja el megint e szép lakát,
 Hol, századok során fogadta el,
 Mit zsúmfára tett a hű kebel.

E hely, mely annyi századok tanuja
 Melyet királyunk és Apostolunk
 Hagyott reánk, ragyog ma megújulva
 S biztatva hí, mert gyermeki vagyunk.
 Itt jára szent Mór drága püspökünk,
 Itt kér ma is kegyelmet Ó nekünk;
 Dicső apánk itt imáztanak,
 Midőn hazánkra lörtek a hadak.

Ez lesz a hely, hol bármi véss, viharban
 Ótalmat és segélyt kereshetünk,
 Hol enyhülést, ha majd kifradottan
 A sírba hajjúk ősz, derős fejünk.
 Ez lesz a hely, hol árva, elhagyott,
 Conosz bűnös, ha érez bánától
 Kitarja kébbe nagy keserveit
 S bizhat, az Ur megéri könyveit!

Hitetlen ész, oh jöjj bé templomunkba
 A bántulat meghajlja térdedet,
 Kisinnatod az Úr elé borulva,
 Hogy tőle lelked messze tévedett.
 Oh jöjj te is, kinek becsületen,
 Csorbát ütének és bukott érény
 Az Úr van itt, ki megbocsát Neked
 Fordítsd reá könyös tekintetéd!

Fel! jöjjetek sietve és ujjongva
 Ártatlanok, az Úr cselédei,
 Csak jöjjetek ti is be templomunkba
 A hála könnyűt kiönteni.
 Szórjunk virágot édes véreim,
 Fel, fel! virágot szórva léptein!
 Zengjünk vigan zsolózsina-éneket:
 Oh hála édes Istenünk Neked!

Ebredjetek! ... A hajnal im az égen
 Korán felébredett amott a nap,
 Biborba öltözött s aranyba szépen,
 Oly fényesek ma mind a sugarak!
 Hol vagy te ember? oh siess felém!
 Így száll a hang a lágy zephyr ölén,
 Így szól a hang: imára gyermekem!
 Már messze száll az ősi bérceken ...

Várdg. Ferencz.

